

NEWMANOVO SHVAĆANJE SVEUČILIŠTA KAO MJESTA INTELEKTUALNE FORMACIJE

MAJA POLJAK
Sveučilište u Zadru, Odjel za pedagogiju
University of Zadar, Department of Pedagogy

UDK: 1 Newman, J. H.
1:37
378.4.01

Izvorni znanstveni članak / *Original scientific paper*

Primljeno / *Received*: 15. XII. 2015.

Rad koji se nalazi pred nama tematizira neke osnovne ideje Newmanovog poimanja sveučilišta s posebnim naglaskom na odnos sveučilišta i intelektualnog razvoja pojedinca. Newman je bio mišljenja da sveučilišno obrazovanje može pojedincu ponuditi određenu formaciju intelektualnih sposobnosti koje druga vrsta obrazovanja ne nudi. Razlog tome nalazi u specifičnosti sveučilišta kao mjesta u kojem se osoba ima priliku susresti s raznim znanostima i znanstvenim teorijama, od kojih svaka nudi samo jedan aspekt stvarnosti, te ujedinjujući što je moguće više tih vidova, pojedinac ima priliku stvoriti obuhvatniju sliku stvarnosti od one koju bi imao da se bavi isključivo jednom znanošću. Znanje koje je nužno vezano za istinu, za Newman predstavlja objekt i vrhunac dostignuća ljudskoga razuma, te bogati spoznajni život koji omogućuje ne samo savršeniji način postojanja osobe, nego pozitivno djeluje i na društvo u kojem se takav pojedinac nalazi.

KLJUČNE RIJEČI: *kultivacija razuma, Newman, sveučilište, univerzalno znanje, znanstveni instituti/društva*

Uvod

Kao što sam naslov kaže, tema rada je Newmanovo shvaćanje sveučilišta kao mjesta formacije intelekta, te ćemo se u njemu primarno fokusirati na temu odnosa sveučilišnog obrazovanja i razvoja razuma. Uz to ćemo još obraditi razliku između sveučilišta i instituta/znanstvenog društva, te međusobni odnos različitih znanosti koje su ujedinjene pod istim sveučilištem, s ciljem što boljeg uočavanja specifičnog utjecaja kojeg sveučilište može imati na oblikovanje ljudskog intelektualnog života.

Razlog zbog kojeg smo izabrali Newmanovu teoriju visokoškolskog obrazovanja utemeljen je utjecaju kojeg je Newman izvršio na europsko i sjeverno-američko poimanje sveučilišta. Potvrdu toga nalazimo u mnogobrojnosti studija koje su posvećene spomenutoj temi, te činjenici da su čak osnovana sveučilišta i koledži koji su utemeljeni

na principima koje je naš autor iznio u svome djelu *Ideja sveučilišta*¹. Jasno je da u ovom rad neće biti moguće obraditi sve aspekte Newmanovog shvaćanja sveučilišta, no nastojat ćemo se osvrnuti na neke najreprezentativnije zahvaljujući kojima on spada među najutjecajnije mislioce koji su se bavili pitanjem visokoškolskog obrazovanja.

Rad se sastoji od četiri temeljna poglavlja, prije i nakon kojih se nalaze uvod i zaključak, a korištena metoda je analitičko-sintetička iz razloga što nam omogućava detaljno, no istovremeno, zaokruženo i pregledno obrađivanje tematike. Pojedine pojmove koje Newman najviše koristi – kao što su sveučilište, znanje, kultura, uma – nastojat ćemo precizno definirati s ciljem što jasnijeg, vjernijeg i preciznijeg tumačenja njegove misli².

Kao što će biti vidljivo, rad obiluje opsežnim citatima iz Newmanovih djela koje smo u nekim slučajevima ostavili u izvornom opsegu iz dva razloga, od kojih se prvi odnosi na činjenicu da Newman (posebno s djelom *Ideja sveučilišta*) slovi kao jedan od najboljih pisaca proze XIX. stoljeća, stoga smo s podužim citatima htjeli dopustiti ne samo njegovoj misli da dođe u prvi plan, nego i njegovom stilu izražavanja. Drugi razlog leži u tome što kod nas Newman nije značajno preveden. Uglavnom su prevedeni izvadci iz njegovih duhovnih spisa, dok je njegova teološka i filozofska misao uglavnom ostala zanemarena. Ovi će nam izvadci – koliko je to preko prijevoda moguće – pružiti neposredniji susret s misli jedne od najutjecajnijih ličnosti viktorijanske Engleske.

¹ Tako J. M. Cameron u svome djelu, *John Henry Newman*, ističe da „suvremeno promišljanje o sveučilištu predstavlja niz bilješki vezanih za Newmanova predavanja i eseje“ (Cameron, 1956: 24-25). Kada je riječ o praktičnom utjecaju kojeg je Newman imao na sveučilišta, možemo samo spomenuti neka od njih koja su osnovana na temelju principa koje je Newman postavio u svojoj teoriji obrazovanja. Među njima ističemo: *Newman University*, Birmingham (Engleska), *Newman College*, Cork (Irska), *Newman University*, Wichita (Kansas – SAD).

² Kada je riječ o interpretaciji cjelokupne Newmanove misli, ne samo djela koje je ovdje obrađivano, bitno je istaknuti važnost preciznog definiranja osnovnih pojmova iz dva razloga: sam Newman nije uvijek jednoznačno koristio svoje termine, iako je težio preciznosti pri iznošenju vlastite misli. Tako u jednom njegovom privatnom pismu nalazimo citat: „Uvijek sam se mučio sa svime što sam napisao i često pišem poglavlja iznova, ne uzimajući u obzir nebrojene ispravke i umetke između redova ... moja je jedina želja i cilj učiniti ono što je tako teško – izraziti svoje mišljenje jasno i precizno“ (Dessain, *Letters*, 1973: 241). Iako je ta težnja za preciznošću bila prisutna, ona

nije bila uvijek i ostvarena. To je razlog zbog kojeg u njegovim spisima često nailazimo na situacije gdje iste pojmove koristi u različitim značenjima, bez prethodnog upozorenja ili predmet nastoji preko mnogobrojnih definicija objasniti, čime ponekad otežava čitanje teksta i razumijevanje misli. Stoga je izučavanje Newmana uvijek uputno započeti sa što je moguće preciznijom analizom pojmova koje koristi.

S druge strane, iako se Newman nije uvijek uspijevao jasno izraziti, ipak je bio svjestan važnosti terminološke jasnoće. Tako u djelu *Sveučilišne propovijedi* nalazimo na riječi da je „polovica polemika na svijetu terminološke naravi; i ako bi se to razjasnilo, one (polemike) bi brzo završile. Pojedinci u njih uključeni shvatili bi da se u biti ili slažu ili da je njihova razlika proizlazi iz razlike u temeljnim principima ... Ne trebamo raspravljati, ne trebamo dokazivati, – nego trebamo definirati. U svim slučajevima, ako možemo, učinimo ovo prvo; a onda pogledajmo tko je ostao za raspravu i što još trebamo dokazati ... Kada ljudi shvate što je netko uistinu htio reći, onda vide da je polemika velikim dijelom ili suvišna ili uzaludna“ (Newman, *University Sermons*, 2006: 142).

NEWMANOVA IDEJA SVEUČILIŠTA I USPON I NAPREDAK SVEUČILIŠTA

Glavninu Newmanovog shvaćanja sveučilišta nalazimo u jednom od njegovih najpoznatijih monografija – *Ideja sveučilišta*.³ Ono se sastoji iz dva dijela, od kojih prvi dio prema oksfordskom kritičkom izdanju iz 1976. godine nosi naslov *Sveučilišno poučavanje razmatrano u devet rasprava*, a drugi dio u istom izdanju nosi naslov *Sveučilišni predmeti razmatrani u prigodnim predavanjima i esejima*. Djelo se prvi put pojavilo 1853. godine pod naslovom *Rasprave o opsegu i naravi sveučilišnog obrazovanja: Upućeno katolicima iz Dublina*, a naslov kojeg danas imamo – *Ideja sveučilišta* – dao mu je sam Newman 1873. godine prilikom revizije (Usp. Ker, *Introduction*, 1976: xxxvii). Prvi dio se sastoji od niza predavanja koja je Newman održao u Dublinu u svrhu pripreme za otvaranje Katoličkog sveučilišta u Irskoj, te je naš autor bio zamoljen od strane tadašnje nadbiskupa Cullena da priredi popularna predavanja koja će upoznati javnost sa samom idejom katoličkoga sveučilišta i s potrebom njegovog osnivanja u Irskoj.⁴ Drugi dio knjige se sastoji od članak i predavanja koje je Newman održao kao rektor Katoličkog sveučilišta, te predstavlja praktičnu nadopunu onoga što je rečeno u prvome dijelu. U većini slučajeva kada se govori o *Ideji sveučilišta* misli se na prvi dio koji obrađuje teoretsku problematiku, no smatramo da je drugi dio jednako važan jer visoku teoretsku razinu koja je postignuta u prvome dijelu, Newman spušta na praktičnu te time daje korisne upute za primjenu.

Djelo je prvenstveno usmjereno tome da opiše narav i ideal sveučilišta, njegov primjereni učinak na intelektualni razvoj pojedinca, te međusoban odnos znanosti koje se nalaze na istom sveučilištu, s posebni naglaskom na odnos između teologije i drugih znanosti. Kao takvo ono je trebalo pridonijeti poticanju podizanja intelektualne razine katolika koji bi

³ I. Ker ističe da djelo nije sistematični prikaz njegove teorije obrazovanja iz dva razloga: prvo, djelo je, kao mnoga Newmanova djela, prigodne naravi jer je nastalo iz niza predavanja koja su održana povodom otvaranja Katoličkog sveučilišta u Irskoj. Upravo zbog toga ono obiluje razmatranjem uloge teologije na sveučilištu, te njezinog odnosa prema drugim znanosti, što potvrđuje prigodni karakter djela. S druge strane, Newman je prilikom pisanja morao misliti na publiku koja će slušati njegova predavanja, te zadovoljiti njihove potrebe i očekivanja. Publika je uistinu bila miješana, te je došla s različitim očekivanjima i stavovima, stoga je Newman tokom pisanja morao misliti na to kako uvjeriti Irce da je otvaranje Katoličkog sveučilište nešto što je dobro za njih, zatim je morao misliti na grupu Iraca koji nisu bili pretjerano zadovoljni time što se otvara Katoličko sveučilište kojem bi na čelu trebao biti Englez. Uz to, Newman je među svojom publikom imao i irske biskupe koji su na ideju o otvaranju katoličkog sveučilišta došli na temelju Papinog poticaja o potrebi osnivanja visokoškolskih katoličkih ustanova (Usp. Ker, *Achievement*, 1990: 1-2).

⁴ Godine 1851. Newman je prihvatio poziv irskih biskupa da osnuje Katoličko sveučilište u Dublinu, jer je u to vrijeme sir R. Peel osnovao u Irskoj nekoliko kraljevskih koledža u koje su se upisivali kandidati različitih vjeroispovijesti. Irski su biskupi, uvidjevši s jedne strane opasnost miješanog obrazovanja, a s druge činjenicu nepostojanja vlastitog Katoličkog sveučilišta, odlučili osnovati instituciju, koja bi te iste katolike zaštitila od lošeg utjecaja otvorenih obrazovnih ustanova i ponudila im kvalitetno obrazovanje među pripadnicima iste vjeroispovijesti. Newman je u tome vidio priliku za ostvarenje svoga cilja – podizanja intelektualne razine katolika u Velikoj Britaniji – te se srdačno odazvao pozivu. Nažalost, sretno razdoblje nije dugo potrajalo jer su uskoro na vidjelo izišle razlike o poimanju sveučilišta nadbiskupa P. Cullena i Newmana. Sveučilište je otvoreno 3. studenoga 1854. godine, a Newman je izabran za prvoga rektora. Na tom je mjestu ostao do 1858. g. nakon što je, uvidjevši beznadnost cijele situacije, ponudio ostavku i vratio se u Birmingham (Poljak, 2015: 32-33).

po završetku studija na Katoličkom sveučilištu bili spremni preuzeti respektabilne uloge u obrazovanom društvu.⁵

Osim što obiluje važnim i rasvjetljujućim idejama o obrazovanju, *Ideja sveučilišta* također ima i svoju umjetničku vrijednost. I. Ker ističe kako *Ideja sveučilišta* predstavlja, ne samo „djelo velike retoričke vještine, nego je cijela knjiga trijumf književne vještine, možda najbolji prošireni primjer nefikcionalne proze na engleskom jeziku“ (Ker, *Achivement*, 1990: 2). J. Walgrave se na to nadovezuje ističući da je knjiga slavljena ne samo zbog svoga sadržaja nego i zbog svoga izričaja, svoje proze, završavajući riječima da je ovo Newmanovo „remek-djelo promatrano s umjetničke strane“ (J. H. Walgrave, 1960: 56). Sam Newman je zapisao da je *Ideja sveučilišta* jedno od njegovih „najsavršenijih djela, s umjetničke strane“ (Dessain, *Letters*, 1964: 226). Današnjim čitateljima *Ideja sveučilišta* može predstavljati određene poteškoće prilikom čitanja jer je pisana bogatom, viskom viktorijanskom prozom koja obiluje raznim retoričkim, stilskim figurama, posebno hiperbolama i metaforama. Stoga Ker ističe probleme ispravne interpretacije ovog djela upravo zbog stila pisanja koje obiluje retoričkim hiperbolizmom koji može odvesti u krivom smjeru (Ker, *Achivement*, 1990: 3-4).

Kada je riječ o *Usponu i napretku sveučilišta*, možemo odmah na početku spomenuti da ovo djelo predstavlja nadopunu *Ideji sveučilišta*, te je nastalo 1854. godine kao niz članaka koje je Newman izdavao u dublinskom katoličkom sveučilišnom časopisu. Kao što T. Merrigan ističe, ovo je djelo manje poznato od *Ideje sveučilišta*, no ono nam daje zanimljiv uvid u povijest sveučilišta te Newmanovo shvaćanje istoga (Merrigan, 2015: 4). F. McGrath naglašava da ovi članci nisu manje važni od *Ideje sveučilišta* za „potpuno razumijevanje Newmanovih obrazovnih pogleda“ (McGrath, 1951: 319).⁶

No, postoji još jedan, ne manje važan izvor Newmanovog shvaćanja obrazovanja, a to je njegovo osobno iskustvo. Specifičnost Newmana je bila ta da je on svoje inspiracije pronalazio ne samo u knjigama i raznim autorima, nego i u iskustvu, kako vlastitom tako i u tuđem. Stoga, poznavanje njegovog osobnog odnosa prema obrazovanju, bolje ćemo shvatiti njegovu filozofiju obrazovanja. Koliko je Newmanu obrazovanje bilo važno vidimo iz njegovih riječi: „Od početka do kraja obrazovanje ... je bilo moj put“

⁵ Nakon 18 godina što je bio katolik Newman je napisao da je njegova stalna preokupacija bila poboljšati „uvjete, status, katoličkog tijela ... dajući im pravednije poglede, proširujući ... njihove umove, jednom riječju, preko obrazovanja“ (Newman, *Autobiographical Writings*, 1957: 259). Važno je znati da 1845. godine kada je Newman prešao u Katoličku Crkvu, katolici u Engleskoj su bili mala skupina. Osim Iraca, koji su doselili u velike industrijske gradove, oni su uključivali seosko plemstvo. Engleski su katolici bili podvrgnuti raznim restrikcijama, tako da nisu mogli glasovati, bili su isključeni iz vojske, mornarice, državno političkih poslova, drugim riječima bili su isključeni iz života države. Kako nisu mogli ići na sveučilišta, koja su bila pod kraljevskom vlašću, onda se nisu mogli ni družiti s intelektualcima. Sve do 1791. g. katoličke kapelice i religijske kuće su bile ilegalne.

Katolici su pomalo počeli dobivati svoja prava tek nakon 1829. g. (Usp. B. Newman, *Cardinal Newman. A biographical and Literary Study*, London, Bell and Sons, 1925., str. 98-99). Iz toga je jasno da je Newman htio ponuditi im kvalitetno obrazovanje za njihovo dobro i za dobro Crkve kojoj su pripadali.

⁶ Uz spomenuta dva djela, nužno je još spomenuti Newmanova pisma. Naime, Newman je za vrijeme svoga života pisao mnogo pisama, od kojih je velika većina ostala sačuvana (izdana su trideset i dva sveska Newmanovih pisama od koji svaki ima najmanje 400 stranica). Osim, što iz pisama možemo iščitati njegovu trenutnu osobnu situaciju, također tamo nalazimo i dodatno razjašnjenje tema o kojima je u tome periodu pisao. Stoga, za cjeloviti i iscrpan pregled Newmanove teorije visokoškolskog obrazovanja, potrebno je konzultirati i ovaj izvor.

(Newman, *Autobiographical*, 1957: 259).⁷ Zanimljivo je spomenuti epizodu iz njegovog ranijeg perioda kada je još bio tutor na Sveučilištu u Oxfordu. Naime, nakon što je postao dio nastavnog osoblja na Oriel koledžu, tada jednom od najprestižnijih koledža na Oxfordu, Newman je ušao u konflikt sa svojim nadređenima vezano za način na koji bi trebao poučavati svoje studente. Newman je smatrao da u odnosu sa svojim studentima nastavnik mora imati direktniji, neposredniji i osobniji odnos s njima.⁸ U djelu *Uspón i napredak sveučilišta* Newman je čak zapisao da je „iskusio takvo stanje stvari u kojem su učitelji bili odsječeni od učenika nepremostivom barijerom; gdje nijedna strana nije ulazila u misli druge; gdje su obje strane živile same i za sebe; gdje je nastavnik ispunjavao svoju dužnost ako bi kao vjeverica brzo hodao u svome kavezu, ako je u određeni sati bio u određenoj sobi, ili dvorani, ili kapelici, kako bi već bio red; a učenik bi ispunjavao svoju dužnost, ako bi pazio na to da susretne svoga nastavnika u toj istoj sobi, ili dvorani, ili kapelici, u isti sat; i kada nijedan od njih nije niti pomišljao na to da vidi drugoga izvan predavanja, izvan kapelice ili bez akademske oprave. Poznao sam mjesta gdje su ukočeni stav, pompozni glas, hladnoća i arogancija bili atributi nastavnika i gdje on nije znao, niti je htio znati i zaklinjao se da ne želi znati, ništa o privatnim nepravilnostima mladeži koja mu je dana na skrb“ (Newman, *Historical Sketches*, 2008: 74-75). Na drugom mjestu u istom djelu Newman nadodaje da je „akademički sustav u kojem ne postoji osobni utjecaj učitelja na učenika arktička zima; [takav će sustav] stvoriti ledom okovano, okamenjeno, željezno sveučilište i ništa više“ (Newman, *Historical Sketches*, 2008: 75)

Newman je duboko vjerovao u snagu osobnog utjecaja kojeg profesor može imati na one koje poučava, te važnost kvalitetnog obrazovanja, stoga čim je postao katolik Newman je stalno isticao potrebu za osnivanjem visoko-obrazovnih ustanova za katolike. Kada se pojavila prilika da pomogne s osnivanjem katoličkog sveučilišta u Dublinu, Newman se prihvatio poduhvata budući da je „od prvog mjeseca [svoga] katoličkog postojanja ... želio katoličko sveučilište“ (Dessain, *Letters*, 1973: 58). Nažalost, njegova uloga u Katoličkom sveučilištu nije dugo trajala, te kao što smo vidjeli cijela je stvar neslavno završila. No, iz

⁷ Kada je riječ o Newmanovoj teoriji obrazovanja, ono je započeto u obiteljskom domu koji je poticajno djelovao na razvitak njegovih intelektualnih i umjetničkih sposobnosti. Formalno školovanje je započeo u cijenjenoj privatnoj školi za dječake u Ealingu u koju se upisao sa sedam godina zajedno s bratom Charlesom. Njegov je talent u školi brzo uočen, te G. Nicholas, tadašnji vlasnik i ravnatelj škole, po Newmanovom odlasku je rekao da nijedan učenik nije tolikom brzinom prošao kroz školu uzduž i poprijeko kao John Henry (usp. Dessain, *Newman*, 1980: 2). Godine 1817. Newman odlazi na Sveučilište Oxford (u Trinity koledž) gdje je nastavio s izvrsnim akademskim uspjesima sve do 1820. godine kada je na ispitima poražavajući prošao zbog mladosti (bio je dvije godine mlađi od drugih kandidata) i neiskustva, uzbuđenja i iscrpljenosti zbog neumornog rada. Međutim, to ga ipak nije obeshrabrilo da se

prijavi za mjesto asistenta na Oriel koledžu, u ono vrijeme, jedan od najprestižnijih koledža na Sveučilištu. Usprkos negativnim predviđanjima kolega i poznanika, Newman je 12. travnja 1822. primljen u Oriel i to prvenstveno zahvaljujući činjenici što je u navedenom koledžu prevladavalo stajalište da se asistenti ne primaju isključivo na temelju uspjeha na završnim ispitima, nego i na temelju prethodnih rezultata i talenta (usp. Ker, *A Biography*, 1990: 17).

⁸ Kao tutor naišao je na probleme s nadređenima jer je smatrao da njegov pastoralni rad nije vezan isključivo za župu, nego da se njegova dužnost proteže i na duhovno dobro studenata. Zbog takvog stava došao je u direktan sukob s nadređenima, koji su smatrali da je njegov posao profesora čisto sekularne naravi u koji ne smije miješati evanđelje, što je rezultiralo zabranom rada sa studentima.

ovog poprilično bolnog i frustrirajućeg podviga, Newman nam je ostavio jedno od svojih najutjecajnijih i umjetnički najsavršenijih djela – *Ideju sveučilišta*.⁹

SVEUČILIŠTE I INSTITUTI

U djelu *Ideja sveučilišta* Newman nam nudi sljedeću definiciju sveučilišta: „Vid pod kojim se sveučilište u ovoj raspravi promatra jest sljedeći – Ono je mjesto poučavanja univerzalnog znanja“ (Newman, *Idea*, 1976: 5), nastavljajući da je ono prvenstveno usmjereno na razvoj intelektualnih sposobnost, a njegov objekt je „difuzija i ekstenzija znanja prije negoli njegovo unaprjeđenje“ (Newman, *Idea*, 1976: 5). Zaustavimo se za trenutak na ovom drugom dijelu definicije jer će nam omogućiti preciznije razlikovanje sveučilišta od instituta, te uočavanje njegove specifične uloge u odnosu na znanje i formaciju uma.

Kada Newman kaže da je sveučilište mjesto poučavanja, on time prvenstveno želi istaknuti koja je njegova primarna djelatnost, te ga samim time jasno odvojiti od raznih znanstvenih instituta i društava koja su, u to vrijeme, bila rasprostranjena u Engleskoj. Samu djelatnost poučavanja Newman ovdje shvaća u općeprihvaćenom, popularnom značenju kao čin prenošenja znanja, te je jedna od glavnih uloga sveučilišta priskrbiti pojedincu znanje koje do tada nije posjedovao, produbiti njegovo već postojeće znanje te usavršiti intelektualne sposobnosti – sve što će mu omogućiti da postane obrazovan, intelektualno zreo član akademske zajednice. Drugim riječima, ono je, u ovom kontekstu, usmjereno na intelektualno usavršavanje pojedinca s jedne strane, a s druge strane, preko procesa prenošenja, ono također omogućava očuvanje do tada stečenog korpusa znanja.¹⁰ Iako je Newman najveći naglasak stavio na korist koju studenti imaju od procesa poučavanja, ipak je jasno da je ono dobro ne samo za studente, nego i za znanost kojom se bave jer osigurava da ono, što je do tada spoznato, ne padne u zaborav, te da se iskoristi kao temelj za buduće napredovanje.

Znanstveni instituti i znanstvena društva, s druge strane, kao svoju primarnu funkciju u odnosu na znanje imaju znanstveno istraživanje i unaprjeđenje znanosti, tako da je naglasak više stavljen na znanost, negoli na pojedinca koji se tom znanosti bavi. Iako pojedinac, koji je uključen u rad instituta i znanstvenih društava, tijekom svoga istraživanja također napreduje i usavršava svoje intelektualne sposobnosti, naglasak ipak nije na tome što je on spoznao i kako je to njega usavršilo, nego na tome kako je ta spoznaja pridonijela napretku znanosti. Sveučilišta, s druge strane, prvenstveno u vidu imaju usavršavanje i obrazovanje pojedinaca.

Jasno je, dakle, da sveučilišta i druge znanstvene institucije na svoj način pridonose dobru kako znanstvenika tako i znanosti, no to čine na različite načina i s različitim ciljevima i prioritetima u vidu. Razlog ovoj razlici proizlazi iz čisto praktičnog razloga, a

⁹ Zanimljivo je primijetiti da Newman nije odustao od obrazovanja, nego je 1859. g. osnivao školu u sklopu oratorija u Birminghamu koja je imala cilj, ne samo odgoj dobrih vjernika, nego i ponudu razine obrazovanja jednake onoj u javnim školama. Iako je Newmanova škola bila mala, bila je uspješna i

svojom je konkurencijom podigla standard drugim školama iste vrste (Poljak, 2015: 33).

¹⁰ Upravo zbog toga on kaže da ako bi objekt sveučilišta bila „znanstvena ... otkrića, onda ne vidim zašto bi ono imalo studente“ (Newman, *Idea*, 1976: 5).

to je da su znanstveno istraživanje i „poučavanje dvije različite funkcije; one su također dva različita talenta koja se često ne mogu naći ujedinjena u jednoj osobi. Onaj ... tko provodi svoje dane prenoseći svoje postojeće znanje svim pridošlicama najvjerojatnije neće imati ni slobodnog vremena ni energije da stječe novo. Ljudi su oduvijek potragu za istinom povezivali s izolacijom i tišinom. Najveći mislioci su bili previše usredotočeni na svoj objekt da bi dopuštali prekide; oni su bili ljudi odsutne pažnje sa specifičnim navikama i uglavnom su izbjegavali predavaonice i javne škole“ (Newman, *Idea*, 1976: 8). Naravno, to ne znači da Newman na sveučilištu ne dopušta nikakva znanstvena istraživanja ili da bi istraživačima zabranio ulazak u predavaonice, nego u vidu ima dvije važne činjenice: da su nastavna i znanstveno-istraživačka djelatnost u sebi jasno odvojene, te zahtijevaju različite predispozicije. Upravo se zbog toga lako može dogoditi da neki znanstvenik bude izvrstan istraživač, ali loš predavač unatoč činjenici što izvrsno poznaje svoj predmet. Ili da netko bude izvrstan predavač, ali nije predisponiran za originalna otkrića na području svoje znanosti. Naravno, postoje situacije u kojima ista osoba može briljirati na oba područja, ali to je prije iznimka, negoli pravilo.

Druga stvar na koju je Newman ovom, pomalo oštrom distinkcijom između sveučilišta i znanstvenih instituta i društava, htio upozoriti jest da su predavanje i istraživanje dvije djelatnosti koje zahtijevaju ozbiljnu, vremenski obuhvatnu pripremu i uvjete pod kojima se mogu odvijati. Zbog toga je teško izvedivo da se obje odvijaju pod istim krovom i u krugu istih ljudi, koji, ako hoće stvari napraviti što je moguće bolje, često nemaju dovoljno vremena i energije za obje. Nastavnik uvijek mora biti u toku s najnovijim znanstvenim dostignućima koja će prenositi studentima, ali to će informiranje i prenošenje njemu oduzeti toliko vremena, da će jako malo ili ništa vremena ostati za njegov samostalni istraživački rad. S druge strane, znanstvenik prilikom svoga rada potrebuje kontinuitet i koncentraciju na objekt istraživanja, koji mu onemogućuju prečest odlazak u predavaonice sa ciljem prenošenja do sada postignutih rezultata.

Iz toga nam je jasno da Newman, u ovoj podjeli ima u vidu situaciju da ako želimo napredovati u znanosti i u obrazovanju, onda te dvije djelatnosti moramo jasno odvojiti s ciljem da ih radimo na optimalnoj razini.

ZNANJE I KULTIVACIJA UMA

Kao što smo vidjeli i sveučilište i instituti/znanstvena društva vezani su za znanje, ali su mu posvećeni pod različitim vidicima. Sveučilište bi bilo mjesto očuvanja i prenošenja već stečenog znanja, dok bi instituti bili mjesto otkrića, unaprjeđenja, stjecanja novoga znanja. No, postavlja nam se jedno fundamentalno i važno pitanje: zašto je znanje uopće važno za čovjeka i društvo?

Newman u *Ideji sveučilišta* znanje definira kao „shvaćanje ... činjenica bilo u njima samima bilo u njihovim međusobnim položajima i odnosima“ (Newman, *Idea*, 1976: 52). Ono je usko vezano za istinu, do te razine da je „istina objekt znanja“ (Newman, *Idea*, 1976: 294), te pravi objekt našeg razuma (Usp. Newman, *Grammar*, 1985: 114). Iz toga vidimo nužnu vezu između znanja i našega razum. Razum je stvoren za istinu (Usp. Newman, *Grammar*, 1985: 115), usmjeren prema istini, te je teži spoznati. Spoznavši istinu, mi stječemo znanje a ono nam, prema Newmanu, omogućuje usavršavanje ne samo naših intelektualnih sposobnosti, nego i cijeloga našeg života, a preko nas, i života

zajednice. Njegujući i usavršavajući svoj razum, čovjek sebi i drugima oko sebe čini dobro te ispunja onu svrhu za koju je na tom području svoga života stvoren. Upravo zbog toga Newman usavršavanje intelekta vidi prvenstveno kao dobro u sebi, a ne kao sredstvo za postizanje nekog drugog cilja.

Cijelo jedno poglavlje prvoga dijela *Ideje sveučilišta* posvećeno je temi znanja kao dobra u sebi, te nosi naslov *Znanje kao cilj*. Ovdje vidimo razvijanje važne teme Newmanove filozofije spoznaje – možemo čak reći i njegove antropologije – u kojoj se čovjek prvenstveno promatra kao osoba koja svoje najuzvišenije dobro i cilj postiže u nematerijalnim, duhovnim vrijednostima među kojima se posebno nalaze istina i znanje. Stoga kaže da je znanje „sposobno da bude samo sebi cilj. Takva je konstitucija ljudskoga uma da je bilo koji oblik znanja, ako je uistinu to, sam sebi nagrada“ (Newman, *Idea*, 1976: 97).

Stoga, usavršavanje intelekta ili intelektualna izvrsnost je jedna od temeljnih uloga sveučilišta, a stječe se preko tzv. kulture uma.¹¹ Što označava sintagma *kultivacija uma*? Kultivacija uma predstavlja proces ispravne formacije ili oblikovanja uma preko sustavnog, metodskog i širokopredmetnog stjecanja znanja. U jednom od najilustrativnijih dijelova *Ideje sveučilišta* Newman ističe da je ljudski razum moć koja se tijekom vremena i iskustva razvija, kao i sve druge moći, te ju je potrebno usmjeriti i oblikovati na pravi način. Potreba za tim oblikovanjem je posebno vidljiva u mladosti dok još nemamo postavljene principe na kojima će naš razum graditi sve druge spoznaje, te će nam pomoći prilikom razlučivanja istine od pogreške, niti imamo čvrsta i sistematski povezana uvjerenja koja mogu odoljeti snazi protivnih argumenata. Upravo nam je zbog toga potrebna kultivacija uma koja će „ukloniti originalnu zamagljenost oka našeg uma, koja će ga očvrstnuti i usavršiti njegov vid; omogućiti mu da gleda svijet ispravno, mirno i istinito; dat će mu jasnoću, točnost i preciznost, omogućiti mu da riječi koristi ispravno, da razumije što govori, da ispravno shvaća ono o čemu razmišlja, da apstrahira, uspoređuje, analizira, razlučuje, definira i promišlja ispravno“ (Newman, *Idea*, 1976: 273).

Da bi objasnio važnost ispravne kultivacije uma, Newman navodi sliku ljudi koji govore o „političkim, moralnim ili religioznim predmetima na takav nonšalantan način ... kojeg obično označavamo riječima neozbiljan ... da ‘oni jednostavno ne znaju o čemu govore’ je spontana, potihva primjedba bilo kojeg razumnog čovjeka koji ih sluša. Tako te osobe nemaju nikakvih poteškoća da sami sebi proturječe u sukcesivnim rečenicama, a da toga nisu ni svjesni ... Drugi, pak nikada ne mogu vidjeti stvari koje stoje ispred njih, nikada ne vide smisao i ne vide poteškoće u najtežim stvarima ... Neki su pak beznažno tvrdoglavi i puni predrasuda i nakon što ste ih udaljili od njihovog mišljenja, vraćaju se na njega sljedeći trenutak, a da i ne pokušavaju objasniti zašto ... Neki su pak toliko neumjereni i tvrdoglavi da nema veće nevolje za neki dobri pothvat nego da ga se dohvate“ (Newman, *Idea*, 1976: 11).

Da bi se ovaj nered, konfuzija, tvrdoglavost i pretjeranost u spoznaji spriječili, Newman predlaže kultivaciju razuma koja će ga ispravno oblikovati te mu omogućiti da dosegne

¹¹ U jednom od neobjavljenih predgovora koje je napisao za *Ideju sveučilišta*, a koji je ostao sačuvan u njegovim privatnim spisima, Newman kaže da je

„direktni cilj sveučilišta ... znanje ... ili kultivacija razuma“ (Dessain, *Letters* 1963: 132).

vrhunce koje bez ove pomoći, ostavljen sam sebi, ne bi mogao postići.¹² Upravo zbog toga on poziva da se studenti potiču na naviku korištenja ispravne, disciplinirane metode koja će im omogućiti kritičko mišljenje, te formiranje kriterija zahvaljujući kojima će moći razlučiti istinito od lažnoga, te postati svjesni što znaju, a što ne znaju. Zahvaljujući takvom pristupu oni će „započeti svoju inicijaciju u najšire i najistinitije filozofske poglede, te neće osjećati ništa drugo nego nestrpljenje i gađenje prema proizvoljnim teorijama, nametnutim sofistacijama i zadivljujućim paradoksima koji zavode polu-formirane i površne umove“ (Newman, *Idea*, 1976: 13).

Kultivacija uma stimulira sve naše intelektualne sposobnosti, te sprječava da stjecanje znanja postane pasivno primanje podataka i činjenica koje ćemo zaboraviti puno brže i lakše negoli smo ih zapamtili. Kultivacijom razuma Newman želi istaknuti da učenje ispravno provođeno, nije pasivni nego aktivni proces u kojeg su aktivno uključeni njegovi sudionici, kako nastavnici tako i učenici/studenti, a rezultat svega je „formacija uma, tj. navika reda i sistema, navika referiranja svakog ... [dijela] znanja onomu što već znamo i usklađivanja jednoga s drugim; štoviše – kao što takva navika podrazumijeva – stvarno prihvaćanje i korištenje određenih principa kao centara misli oko kojih je naše znanje smješteno i raste.“ (Newman, *Idea*, 1976: 404). Jasno je da tamo gdje postoji ovakva moć razmišljanja, objekti proučavanja postaju nešto duboko, zanimljivo, intrigantno, a popularne publikacije i govornici dana nisu više nepogrešivi autoriteti.

Ukratko rečeno, ono što je Newman htio postići s kultivacijom uma jest to da student misli sam za sebe, umjesto da pasivno prima podatke i informacije izvana. Cilj je stoga, ne stvarati studente koji će imati veliku količinu znanja pročitano iz knjiga ili odslušano na predavanjima, nego sposobne, intelektualno zrele pojedince koji će znati upravljati informacijama koje su im na raspolaganju. Newman ističe da studenti moraju koristiti knjige, da ne smiju „visjeti kao mrtvi utezi na svojem učitelju, nego uhvatiti nešto njegovog života; koristiti ono što im je dano, ne kao formulu, nego kao uzorak za kopiranje i kao kapital koji treba poboljšati; baciti svoje srce i um u ono što proučavaju i tako ujediniti prednosti poučavanja i samostalnog učenja“ (Newman, *Idea*, 1976: 302).¹³

Walgrave ističe da prema Newmanu um koji je formiran na sveučilištu treba imati pečat filozofskog duha koji implicira sposobnost obujmiti, na sveobuhvatan način, cjelokupni raspon ljudskoga znanja i razlučiti granice i međusobne odnose njegovih različitih domena i metoda (Walgrave, 1960: 56). S ovim otvaramo posljednje poglavlje ovoga članka u kojem ćemo objasniti drugi dio Newmanove definicije sveučilišta kao mjesta u kojem se poučava univerzalno znanje.

¹² Newman ističe da „snaga, stabilnost, sveobuhvatnost i raznolikost uma, sposobnost vladanja vlastitim moćima, instinktivna ispravna procjena stvari koje se pred nama odvijaju“ je nešto s čime su određeni pojedinci rođeni, no većina spomenutih sposobnosti i oznake postiže se nakon višegodišnjeg teškoga truda i napora (Newman, *Ideja*, 1976: 10).

¹³ Uzor za ovo Newman je našao u svome vlastitom obrazovanju na Oxfordu. Naime, među profesorima, s kojima se susreo u Orielu, Newman je posebno izdvojio R. Whately, jedan od najpoznatijih članova koledža i kasniji nadbiskup Dublina, za kojeg je napisao da ga je dok je „još bio nespretn i sramežljiv 1822. g. primio za ruku i odnosio se prema meni kao nježan i ohrabrujući učitelj. On je „...otvorio moj um i naučio me misliti i koristiti vlastit razum“ (Newman, *Apologija*, 1967: 23).

UNIVERZALNO ZNANJE

Kao što smo vidjeli, kultivacija razum predstavlja jednu od glavnih zadaća sveučilišta koje ima mogućnost pred studenta staviti cijeli dijapazon do sada stečenog znanja, te se u tome sastoji njegova specifična prednost pred drugim obrazovnim ustanovama. Newman ističe da bi sveučilište, prema samom svome nazivu *sve-učilište*, trebalo biti otvoreno za sve znanosti, ako ne u praksi, onda barem u teoriji. Velika prednost koju student sveučilišta ima jest ta što će tamo imati mogućnost dobiti jedan širi i potpuniji pogled na stvarnost, jer neće biti u doticaju samo s jednom znanostu, s jednom pogledom na svijet. Makar se u studiju odlučio za samo jednu znanost, on će imati veliku korist od sveučilišta jer će tamo biti među učenicima, koji „revnuju za svojom znanost i koji su suparnici jedni drugima, ali su prisiljeni, zbog prijateljskih odnosa i intelektualnog mir, prilagoditi zahtjeve i odnose njihovih predmeta istraživanja. On se tako uče poštivati, konzultirati, pomagati jedni druge. Na taj se način stvara čista i jasna atmosfera misli koji student također udiše ... On profitira od intelektualne tradicije ... Shvaća velike obrise znanja, principe na kojima ono počiva ... njegove svijetle strane i sjenovite, velike i male točke na način na koji to drugačije ne bi mogao učiniti ... Tako se oblikuje posebno držanje koje traje cijeli život, a njegove su oznake: sloboda ... smirenost, umjerenost i mudrost.“ (Newman, *Idea*, 1976: 95-96).

Zbog čega mu je bilo važno da sveučilište u sebi sadržava, ako ne praktično onda barem teoretski, sve vrste znanosti i spoznaja? Zbog toga što je polazio od jednostavnog principa da cjelokupno znanje na neki način čini jednu cjelinu, tj. da je cijeli svijet u sebi tako intimno povezan da spoznavajući jednu stvar, na indirektnan način poznajemo i drugu. Upravo to čini glavni princip Newmanovog poziva na interdisciplinarnost, jer ono što spoznamo u jednoj znanosti, na neki se način ili može primijeniti u drugoj ili nam nešto indirektno kaže o toj drugoj znanosti te time dobivamo ispravniju i potpuniju sliku stvarnosti. Newman je smatrao da ako izostavimo neku znanost iz kruga znanja, riskiramo da ostanemo s nepotpunim, a samim time s netočnim spoznajama. Stoga inzistira da ako hoćemo imati sveučilište koje promovira znanje i koje teži spoznaji cjelokupne stvarnosti, onda moramo težiti tome da u njemu ujedini sve znanosti. Ne jednu, dvije, tri ili deset, nego sve koje postoje. U većini slučajeva to je u praksi nemoguće ili jako teško izvodivo, no Newman inzistira na tome da sveučilište u teoriji mora biti otvoreno cijelom krugu ljudskoga znanja. Problem nije samo u tome što izostavljanjem neke znanosti mi riskiramo da stvorimo nepotpunu sliku stvarnosti, nego, ističe Newman, ako izostavimo bilo koju znanost, onda riskiramo da neka druga znanost preuzme njezino mjesto i njezin objekt kojeg će zbog ograničenosti svoje metode zasigurno neadekvatno istražiti. U tome se trenutku događa ono što često puta vidimo, a to je da jedna individualna znanost bude pretvorena u centar cjelokupne istine.

Dodatni razlog zašto je potrebno uključiti što je moguće više znanosti u sveučilište Newman nalazi i u konstituciji ljudskoga uma, te ističe da je on takav da uvijek traži općenitu sliku, traži zaokružen pregled koji će mu omogućiti da dijelove stavi na njihovo pravo mjesto te da ih tim bolje spozna (Usp. Newman, *Idea*, 1976: 75). S druge strane, što bolje opće obrazovanje i što kvalitetnija opća kultura omogućuju nam širinu pogleda i štiti nas od uskogrudnih predrasuda i pogrešaka.¹⁴ Drugim riječima, omogućava nam

¹⁴ Spomenimo samo da je Newman bio protiv isključive i preuske specijalizacije iz razloga što osobu lišava šireg pogleda na stvarnost te stvaranja umjerenih i uravnoteženih stavova, te naglašava da

takva osoba često puta bude označena kao osoba jednostranog i pogrešnog pogleda (Usp. Newman, *Idea*, 1976: 76).

što bolju formaciju intelekta. U protivnome, ako se studenti previše koncentriraju samo na jedno znanstveno područje, te ne dolaze u doticaj s drugim, riskiraju da umjesto proširenja i usavršavanja intelektualnih sposobnosti, zapadnu u ekstrem uskogrudnosti i predrasuda. Tako Newman kaže da „ono što se događa nezalicama i usijanim glavama, dogodit će se u slučaju bilo koje osobe čije su obrazovanje ili interes suženi, bilo čisto profesionalni, bilo znanstveni ... Ljudi čiji život počiva na kultivaciji samo jedne znanosti ili korištenju jedne metode mišljenja, nemaju više prava – iako često imaju više ambicije – vršiti generalizacije na temelju njihovog interesa [specijalizacije] ... negoli školarac ili ratar imaju pravo suditi premijera. No, oni moraju nešto reći o bilo kojem predmetu; navika, pomodarstvo ili javnost od njih to zahtijevaju ... Mogli bi pomisliti da bi ovo takvu osobu učinilo umjerenom u njezinom izričaju. Nikako! Prečesto se događa da u proporciji sa suženošću njegovog znanja, ne dolazi njegovo nepovjerenje prema njemu [tj. to istom znanju], nego duboki utjecaj kojeg [to znanje] ima na njega, njegovo apsolutno uvjerenje u vlastite zaključke ... Tako postaje, što se obično naziva, čovjek jedne ideje, što zapravo znači čovjek jedne znanosti i pogleda; djelomično istinitog ali podređenog, djelomično lažnog, što je sve što može proizaći iz nečega tako parcijalnog“ (Newman, *Idea*, 1976: 76).

Iz ovoga nam je jasno zašto je Newman, s obzirom na formaciju intelekta, preferirao sveučilišta u odnosu na institute/znanstvena društva. On je, naime, bio svjestan da znanstvenici koji se bave istraživanjem na institutu, često su puta dovedeni u situaciju da se bave isključivo svojom znanošću, te tako kontraktiraju svoj vidokrug znanja. Oni koji to čine zato što nemaju mogućnosti niti vremena baviti se drugim spoznajama, u manjoj su opasnosti steći prethodno navedene oznake. No, drugi koji njeguju istraživanje jedne znanosti na štetu svih drugih iz razloga što smatraju da njihova znanost može dati odgovore na sva zamisliva pitanja, Newman smješta u kategoriju gore spomenutih ljudi od jedne ideje, koji umjesto formiranja i usavršavanja svojega razuma, idu njemu na štetu.

ZAKLJUČAK

Iz do sada rečenog vidljivo je da je Newman sveučilišni studij smatrao nečim što može pridonijeti dobru pojedinca, a preko njega i društva. Kako je već rečeno, Newman je cijeli svoj život bio zainteresiran za pitanje obrazovanja, posebno kada je postao član Katoličke Crkve u protestantskoj Engleskoj koja je još uvijek branila katolicima određene društvene povlastice koje su drugi članovi društva imali. Jedna od tih povlastica je bila visoko obrazovanje, stoga se Newman pozivu da sudjeluje u osnivanju Katoličkog sveučilišta spremno odazvao je jer znao da katolička zajednica u Velikoj Britaniji, koja je nakon Newmanovog obraćenja primila u kratkom periodu cijeli niz intelektualaca i pripadnika engleskog visokog društva, potrebuje određeni intelektualni napredak i formaciju.

Ono što je Newman posebno zagovarao kada je riječ znanostima koje bi se trebale poučavati na sveučilištu jest znanje iz područja humanističkih znanosti. Smatrao je da one studentima mogu omogućiti kultivaciju razuma koje druge znanosti u tolikoj mjeri ne mogu ponuditi. Ta kultivacija razuma predstavlja jedno od najuzvišenijih dobara kako za pojedinca, tako i za društvo u koje takav pojedinac ulazi. U Newmanovo vrijeme, s velikim napretkom u prirodnim znanostima, proučavanje i poučavanje humanističkih znanosti se smatralo zastarjelim i nekorisnim, stoga je Newman kao jedan od zadatak *Ideje sveučilišta* izabrao i obranu humanističkog tipa obrazovanja zastupajući tezu da ono što je dobro je

ujedno i korisno. Tako Newman ističe u jednom od najimpresivnijih paragrafa iz djela da „*dobro* uistinu znači jednu stvar, a *korisno* drugu; no, postavljam to kao princip koji će nas spasiti od mnogo tjeskobe: da iako ono što je korisno nije uvijek i dobro, ono što je dobro, je uvijek korisno. Dobro nije samo dobro, nego također proizvodi dobro; to je jedan od njegovih atributa; ništa nije izvrsno, lijepo, savršeno, poželjno zbog sebe samog nego se izliva i širi svoju sličnost oko sebe ... Veliko dobro će dati veliko dobro. Ako je stoga intelekt toliko izvrstan dio nas, i njegova kultivacija toliko izvrstan, onda nije samo lijep, savršen, divljenja vrijedan i plemenit u sebi, nego to mora biti u istinskom i uzvišenom značenju i za svoga posjednika i sve oko njega; ne koristan u bilo kojem niskom, mehaničkom, trgovačkom smislu, nego kao ono što širi dobro ili kao blagoslov ili ako dar ili moć, blago, prvo za vlasnika, a onda preko njega za cijeli svijet. Stoga kažem, ako je liberalno [humanističko] obrazovanje dobro, onda nužno mora biti i korisno“.
(Newman, *Idea*, 1976: 144).

U današnje se vrijeme stanje po pitanju humanističkih znanosti nije previše promijenilo. I dalje se gledaju kao znanosti koje nisu korisne niti profitabilne u materijalnom smislu, stoga ih se gleda prije ukloniti negoli zaštititi i poticati njihov rad. No, uzevši u obzir princip kojeg je Newman u prethodnom paragrafu postavio da ono što je dobro je ujedno i korisno, te vidjevši koje su sve prednosti humanističkog obrazovanja s obzirom na formaciju uma, jasno nam je da humanističke znanosti ne samo da zaslužuju mjesto u današnjem sveučilištu, nego su nam u ovom svijetu masmedija i zasićenosti raznim kontradiktornim i nepotpunim informacijama prijeko potrebne.

LITERATURA

- Cameron, J. C. (1965) *John Henry Newman*, Longmans, Green and co., London.
- Dessain, C. S. (1980) *John Henry Newman*, Oxford, Oxford University Press.
- Dessain, C. S. i dr., (ur.) (1964) *Letters and Diaries of John Henry Newman*, sv. XV, London, Nelson.
- Dessain, C. S. i dr., (ur.) (1973) *Letters and Diaries of John Henry Newman*, sv. XXIV, Oxford, Clarendon Press.
- Ker, I. T. (1976) Editor's Introduction, *J. H. Newman, The Idea of a University*, Oxford, Clarendon Press.
- Ker, I. T. (1990) *John Henry Newman: A Biography*, Oxford, Oxford University Press.
- Ker, I. T. (1990) *The Achievement of John Henry Newman*, Notre Dame, University of Notre Dame Press.
- McGrath, F. (1951) *Newman's University: Idea and Reality*, London, Longmans and Green.
- Merrigan, T. (2015) Is a Catholic University a Good 'Idea'? Reflections on Catholic Higher Education from a Newmanian Perspective, *Irish Theological Quarterly*, Maynooth, sv. 80(1), str. 3-18.

- Newman, B. (1925) *Cardinal Newman. A biographical and Literary Study*, London, Bell and Sons.
- Newman, J. H. (1985) *An Essay in Aid of Grammar of Assent*, Oxford, Clarendon Press.
- Newman, J. H. (1957) *Autobiographical Writings*, New York, Sheed & Ward.
- Newman, J. H. (1967) *Apologia pro Vita Sua*, Oxford, Clarendon Press.
- Newman, J. H. (1976) *The Idea of a University*, Oxford, Clarendon Press.
- Newman, J. H. (2008) *Historical Sketches*, sv. III, Milton Keynes, Kessinger Publishing.
- Newman, J. H., (2006) *University Sermons*, Oxford, Clarendon Press.
- Poljak, M. (2015) *Filozofija spoznaje i Logika pristanka Johna Henryja Newmana*, Split, Redak.
- Walgrave, J. H. (1960) *Newman the Theologian: The Nature of Belief and Doctrine as Exemplified in His Life and Works*, London, Geoffrey Chapman.

NEWMAN'S UNDERSTANDING OF UNIVERSITY AS A PLACE OF INTELLECTUAL FORMATION

SUMMARY

The goal of this article is a research of the basic ideas of Newman's understanding of University with a special stress on a relationship between University and intellectual development of the individual. Newman thought that university education can offer to an individual specific formation of the intellectual abilities which other kinds of education cannot. Reason for this he sees in the particularity of the University as a place in which a person has a chance to encounter diverse sciences and scientific theories, all of which offer an aspect of the reality and by uniting all of them, an individual has an opportunity to create an comprehensive image of the reality which he would lack if he were to research only one science. The knowledge which is necessarily connected to the truth, Newman sees as the object and the summit of the accomplishment of the human mind. Therefore, a rich cognoscent life allows not just a more perfect way of existing, but positively affects the society in which such an individual lives.

KEY WORDS: *Cultivation of the intellect, Newman, scientific institute/society, universal knowledge, university*